

Jeugdwerkloosheid stijgt nog steeds

Maak een plan om jongeren perspectief te bieden

De jeugdwerkloosheid in Nederland groeit razendsnel. Bovendien krijgen jongeren steeds minder zich op een vaste baan. Dat bedreigt de welvaart op langere termijn, vindt *Sonja Bekker*. Op Europees niveau is afgesproken dat nationale sociale partners plannen moeten maken jongeren een volwaardig toekomstperspectief te geven. Het is hoog tijd dat die handschoen in Nederland wordt opgepakt.

Langzaam begint het besef door te dringen dat ook in Nederland de jeugdwerkloosheid onwenselijk hoog is. Het werd de hoogste tijd. De EU, de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) en de OESO verkondigen al jaren dat jeugdwerkloosheid de grootste sociale uitdaging van dit moment is. Het is een waar pan-Europees probleem. Hoewel in Europese statistieken Spanje en Griekenland de lijst aanvoeren met een onwaarschijnlijke jeugdwerkloosheid van respectievelijk 55% en 65%, moet het merendeel van de Europese lidstaten erkennen met een jeugdwerkloosheid van rond of over de 20% te kampen. In vijftien lidstaten stijgt de jeugdwerkloosheid nog altijd, terwijl tien landen inmiddels een dalende trend kunnen rapporteren. Nederland behoort tot de eerste groep. In juli steeg het werkloosheidspercentage volgens het CBS naar 17. Oftewel, Nederland heeft bijna 150.000 talentvolle jongeren die popelen om aan de slag te gaan. Ze willen graag hun steentje bijdragen, maar krijgen steeds moeilijker een kans. Gelukkig begint Nederland zich te bekommeren om haar jeugd. Met voormalig Tweede Kamerlid van het CDA Mir-

Sonja Bekker is senior onderzoeker Europees Sociaal Beleid bij Reflect aan de Universiteit van Tilburg en arbeidsmarktcorrespondent voor het 'European Employment Policy Observatory' netwerk van de Europese Commissie.

jam Sterk is er een ambassadeur voor jeugdwerkloosheid aangesteld om een reeks van projecten voor jongeren te ondersteunen en te coördineren. Zo heeft Sterk eind augustus een convenant afgesloten met uitzendorganisatie Randstad om in vijf weken tijd 10.000 jongeren aan werk te helpen. Ook maken sociale partners steeds vaker afspraken in CAO's over banen voor jongeren en ontwikkelen meer en meer gemeentes een startersbeurs voor werkervaring. Daarnaast komen er particuliere initiatieven van de grond, zoals Stichting Thallo die jongeren in de bouw wil toeleiden naar werk. En minister Asscher van SZW stelt al in 2013 sectorgelden beschikbaar om banenplannen te ondersteunen. Jongeren kunnen al deze steuntjes in de rug goed gebruiken en vaak is er alleen wat werkervaring en een netwerk voor nodig om de opstap naar een 'echte' baan te maken.

Uitzichtloosheid

Toch is het goed om de arbeidsmarktpositie van jongeren scherp in de gaten te houden. Sterker nog, we zullen de situatie van jongeren veel nadrukkelijker moeten verbinden met vragen over de toekomst van onze economie en welvaartsstaat. Het fundament van onze welvaartsstaat is immers de solidariteitsgedachte. Maar wat als jongere generaties wel solidair willen zijn, maar dat niet kunnen,

omdat ze nauwelijks voldoende financiële middelen hebben om zelf een bestaan op te bouwen? Daarnaast is een goed opgeleide en kundige beroepsbevolking een onmisbare peiler van onze economie. Alle bedrijven profiteren hiervan. Maar wat als werkloosheid en langdurige flexibele arbeidsrelaties ervoor zorgen dat onze beroepsbevolking onvoldoende kansen krijgt om kennis en ervaring op peil te houden?

Zijn dat doerbeelden die niet opgaan voor Nederland? Wellicht. Toch vind ik dergelijke vragen ook voor Nederland relevant. In sommige EU-landen is jeugdwerkloosheid al veranderd in uitzichtloosheid. Er wordt belangrijk menselijk kapitaal vernietigd door stilstand. Nederland kan zich inmiddels niet meer immuun wanen voor ontwikkelingen die zich elders voordoen. Nog maar een jaar geleden dachten we immers dat jeugdwerkloosheid iets van landen als Spanje en Griekenland was. Nu moeten we erkennen dat ook hier de stap van school naar werk niet altijd vanzelf gaat.

Tijdelijk werk

Bovendien is werkloosheid niet het enige obstakel voor jongeren op de arbeidsmarkt. Het is een klein onderdeel van een zich in rap tempo veranderende arbeidsmarkt. Veranderingen die zich vaak al voor de crisis hebben ingezet en die ook na de crisis deel van de arbeidsmarkt blijven

uitmaken. Eén daarvan is de grote groei van flexibele arbeidsrelaties. Inmiddels heeft bijna de helft van de werkende jongeren een contract voor bepaalde tijd. Op zich is dat niet zo erg. Het kan een mooie opstap zijn naar een vaste baan, waarbij intussen werkervaring opgedaan wordt en een eerste inkomen verdiend. Helaas toont onderzoek aan dat tijdelijk werk steeds minder vaak een opstap is naar een duurzame arbeidsrelatie. Volgens 'Aanbod van arbeid 2012'^{ww} van het Sociaal Cultureel Planbureau stellen werkgevers het omzetten van een tijdelijk naar een vast dienstverband zo lang mogelijk uit. Het SCP heeft berekend dat één op de vijf werknemers met een arbeidsverleden van zes tot tien jaar nog steeds een tijdelijke aanstelling heeft. De EU raamt dat zo'n 20% van de Nederlandse 30-jarigen een tijdelijk contract heeft. Knap vervelend als je als ouder wordende jongere een gezin wil stichten, maar geen inkomenszekerheid hebt. Of als je je als zwangere vrouw voorstellingen maakt over contractverlenging. Daarnaast betekent tijdelijk werk vaak hetzelfde werk voor minder loon, minder investering in scholing en training, een grotere kans op werkloosheid en gaten in de pensioenopbouw.

Misschien is het vaste contract wel een hopeloos ouderwets concept. Maar dan zal er een nieuw design moeten komen voor de arbeidsmarkt, zodat mensen ook te mid-

den van alle dynamiek een aantal zekerheden hebben. Jongeren verdienen dus een beter perspectief. Niet omdat we ze in de watten willen leggen. Maar wel omdat ze de basis vormen waarop wij onze samenleving bouwen. Omdat zij talenten hebben, nieuwe ideeën en energie, en daarmee onmisbaar zijn voor economische voorspoed op lange termijn. Jongeren willen graag bijdragen aan de welvaart van morgen en daarmee ook de toekomst veilig stellen van de ouderen van nu. Want ouderen willen met hun hoger wordende levensverwachting ook de komende

We moeten niet wachten tot werkloosheid in uitzichtloosheid verandert

decennia kunnen blijven profiteren van de voorzieningen die Nederland hen biedt. Daarom moeten we, zoals de EU dat stelt, samen aan de slag om jongeren een goede plek in de samenleving en op de arbeidsmarkt te geven. Hoe? Door voort te bouwen op de kleine initiatieven die nu al genomen worden, maar wat mij betreft ook door onze inspanningen te vergroten. We moeten een eerlijke en open discussie voeren over de veranderende arbeidsmarkt en investeren in arrangementen voor kwalitatief goede loopbanen en een goed geschoolde beroepsbevolking.

Jeugdgarantie

Op Europees niveau is er de afgelopen hard gewerkt aan een *Jeugdgarantie*. Het plan dat eind 2012 door de Europese Commissie is gelanceerd, heeft in de eerste maanden van 2013 overweldigende steun gekregen van het Europees Parlement en de Raad. Deze zomer hebben ook de Europese sociale partners overeenstemming bereikt over het verminderen van jeugdwerkloosheid, waarbij ze nationale sociale partners aansporen om een goede invulling

aan de jeugdgarantie te geven. Het beleid wordt kracht bijgezet door het Europees Sociaal Fonds open te stellen voor het ondersteunen van nationale initiatieven. Concreet houdt de jeugdgarantie in dat aan lidstaten wordt gevraagd ervoor te zorgen dat alle schoolverlaters of werkloze jongeren tot 25 jaar binnen vier maanden een aanbod krijgen op een kwaliteitsvolle arbeidsplaats, opleiding of stage. Wat mij betreft zijn hierin twee elementen zeer relevant: een snelle interventie en een fatsoenlijk aanbod. Niet wachten tot werkloosheid in uitzichtloosheid verandert, maar jongeren gemotiveerd en betrokken houden. Stages aanbieden van hoge kwaliteit, dus stages met voldoende leerinhoud en goede arbeidsomstandigheden. Voorkomen moet worden dat elkaar opvolgende stages gebruikt worden ter vervanging van echte banen, wat in sommige landen al gebeurt. En wanneer de stage omgezet wordt in een baan, dan moet deze een deugdelijk toekomstperspectief bieden. Het moet een toegang zijn naar een goede loopbaan, waarin aandacht is voor scholing en training, een normaal inkomen geboden wordt en waarmee een bestaan kan worden opgebouwd.

Rol sociale partners

In de jeugdgarantie is dus een belangrijke rol voor sociale partners op nationaal niveau weggelegd. Zij moeten plannen maken om jongeren een kwalitatief goede start op de arbeidsmarkt te geven. De steuntjes in de rug die jongeren nu lijken te krijgen, vormen een mooie start. Maar er is meer moed en inspanning nodig om ervoor te zorgen dat Nederland ook in de toekomst een goed functionerende arbeidsmarkt heeft die economie en samenleving kan dienen. Geen lippendiensten bewijzen dus, maar echte perspectieven bieden, rekening houdend met de verander(en)de arbeidsmarkt. Niet toestaan dat uitzichtloze baantjes aan elkaar geregen worden, maar bouwen aan toekomst en inzetbaarheid. Dan ontstaat er voor jongeren ook ruimte om bij te dragen aan het welzijn van anderen in de samenleving. Want zo werkt het. Generaties hebben elkaar nodig. Nu en in de toekomst.